

TALVISOTA KUHMOSSA

3./JR 65 SOTAPÄIVÄKIRJA KUHMON RINTAMALTA

Alkuperäisestä sotapäiväkirjasta luettavaan muotoon muokannut

Matti Halonen 2015

P 3624**3./I/JR 65****SOTAPÄIVÄKIRJAT**

4.2.1940 – 3.3.1940
4.3.1940 – 16.3.1940

3./JR 65 koottiin Tampereella Joulukuussa 1939, YH:n aikana palvelukseen kutsutuista Etelä-Pohjanmaan, Satakunta-Hämeen, Keski-Suomen ja Savon Sotilaspiirien miehistä. Joulun aluspäivinä komppania siirtyi Ouluun, josta JR 65 ensimmäisen pataljoonan mukana Suomussalmelle ja josta edelleen voittoisten taistelujen jälkeen komppania siirrettiin 3-4.2.1940 Kuhmon rintamalle. Ensimmäistä pataljoonaa, johon komppania kuului, komensi majuri Yrjö Hakanen. Komppanian päälliköksi määrättiin luutnantti Tammissalo. Siirtymiskäskyn komppania sai Suomussalmen Alassalmen maastossa.

Perustamisesta

Ylimääräisiin Kertausharjoituksiin kutsuttu komppania 3./T-JR 65 kokoontui Tampereella Aleksanterin kansakoululle 8.12.1939. Kun komppania oli saatu kovalla kiireellä saatu järjestetyksi, siirrettiin se 13.12.1939 Ouluun, missä majoituspaikkana oli Keskuskansakoulu. Täällä komppanialle jaettiin varusteet ja aseet sekä pidettiin muutamia ulkoarjoituksia ja oppitunteja. Oulusta komppania siirrettiin 21.12.1939 illalla linja-autoilla Suomussalmen pitäjän Perangan tienhaaraan. Perille saavuimme seuraavan päivän iltana. Komppanian levättyä päivän, eli 23.12.1939, teki komppania hiihtomarssin Rusasen kylään.

3.2.1940	08.00	Pataljoona lähti automarssille Nikestä – Suomussalmen kirkonkylään – Hyryn-salmelle – Kuhmon kirkonkylään ja sieltä edelleen Selkävaaraan.
4.2.1940	09.00	Kolmas komppania (3.K) saavutti Selkävaaran. Komppania leirytyi ja käytti il-tapäivän lepoon.
5.2.1940	02.30	Komppanialla oli herätys. Tämän jälkeen koottiin teltat.
	03.30	Komppania aloitti marssin Selkävaarasta Alasenjärven länsipäähän. Päästyään perille, komppania 3.K asetti takavarmistuksen.
6.2.1940		Kolmannesta komppaniasta oli I ja II joukkue varmistuksessa Alasenjärven eteläpäässä.
	02.00	III joukkueesta asetettiin kaksi ryhmää panssarintorjuntatykkien varmistukseen. Nämä ryhmät palasivat takaisin klo 10.00 tehtävänsä suoritettuaan.
	09.30	Komppania lähetti 1+5 miehisen partion tutkimaan maastoa I ja II joukkueen varmistuslinjan edestä noin 3 km:n etäisyydeltä.
	13.00	IV joukkue alistettiin osasto Kaunistolle.
7.2.1940		I ja II joukkue hoitivat edelleenkin heille määrättyä varmistustehtävää Alasen-

senjärven eteläpäässä. III joukkue lähetettiin varmistuslinjojemme edessä olevaan, Alasenjärven eteläpuoliseen maastoon. Joukkue joutui noin klo 03.00 kosketuksiin 40 miehisen vihollispartion kanssa. Aamun sarastaessa joukkue hyökkäsi vihollispartio kimppuun. Tässä taistelussa kaatui 32 ”ryssää”, viisi otettiin vangiksi ja kolme pääsi pakoon. Omat menetykset olivat kaksi miestä kaatuneina, sotamiehet Oksanen ja Ojala ja alikersantti Makkonen haavoittuneena.

IV joukkue oli edelleen alistettuna osasto Kaunistolle ja otti osaa sen mukana hyökkäykseen.

- 8.2.1940 3.K:n I ja II joukkue olivat edelleen varmistuksessa Alasenjärven eteläpäässä. III joukkue sai tehtäväksi varmistaa kaistan jonka vasempana rajana on Alasenjärvi ja oikeana rajana Saunajärvestä yksi kilometri länteen. Joukkue joutui vihollisen kanssa laukaustenvaihtoon, jonka yhteydessä vänrikki Mannola haavoittui lievästi. IV joukkue oli edelleenkin alistettuna osasto Kaunistolle ja otti osaa hyökkäykseen.
- 14.00 Vihollinen suoritti ilmapommituksen komppaniamme leirialueelle. Pommituksen seurauksena sotamies Mäkinen kuoli ja sotamies Vuorisalo haavoittui.
- 9.2.1940 3.K:sta oli I ja II joukkue edelleen varmistamassa Alasenjärven eteläpäässä. III joukkue, vahvistettuna kahdella ryhmällä, sekä IV joukkue olivat alistettuna osasto Kaunistolle ja ottivat osaa hyökkäykseen. Menetyksemme olivat alikersantti Myllymäki kaatuneena ja sotamies Johansson haavoittuneena.
- 10.2.1940 I ja II joukkue on edelleenkin varmistuksessa Alasenjärven eteläpäässä. III ja IV joukkue olivat edelleenkin alitetut osasto Kaunistolle, ottivat osaa hyökkäykseen.
- 11.2.1940 I ja II joukkue edelleen takavarmistuksessa. Yksi ryhmä kustakin joukkueesta oli alistettuna III joukkueella. Vahvistettu III ja IV joukkue olivat edelleen alistettuna osasto Kaunistolle.
- 12.2.1940 I ja II joukkue edelleen takavarmistuksessa. Vahvistettu III ja IV joukkue olivat edelleenkin alistettuna osasto Kaunistolle ja ottivat osaa hyökkäykseen. Tällöin kaatui vänrikki Matti Jaakkola.
- 13.2.1940 I ja II joukkue edelleenkin takavarmistuksessa. Vahvistettu III ja IV joukkue olivat edelleen alistettuna Kaunistolle.
- 15.00 I ja II joukkueella sekä komentoryhmällä oli hälytys, jonka jälkeen lähdettiin pataljoonan komentoteltalle ja saatiin sieltä määräys varmistaa tien suunnat Lammilta Lutjanjärvelle ja Lammilta Vetkonjärven suuntaan, sekä tästä yksi kilometri jokilinjaa.
- 20.00 Liittyi muu osa komppaniaa, paitsi IV joukkue, pataljoonan marssirivistöön. Marssi tapahtui Lammilta Vetkonjärven suuntaan.
- 14.2.1940 02.00 Pataljoonan marssirivistö kohtasi vihollisen Kälkäsenjärven luoteiskulmassa. Pataljoona levittäytyi taisteluun. Käydyssä taistelussa vihollinen vetäytyi Vetkon taloon. Tähän taloon vihollinen tuhottiin täydellisesti klo 19.00 mennessä. Tämä jälkeen kolmas komppania asetti varmistuksen Kälkäisten järvien luoteispuolelle.

Tämän päivän taistelussa kaatui sotamies Jaakko Nieminen ja haavoittuivat sotamiehet March, Viljo Villo ja Viljo Kulmala.

- 15.2.1940 14.00 Pataljoona lähti marssille tavoitteena Kesseli. Kohdattuaan matkalla useita vihollisosastoja, pataljoona kääntyi takaisin rykmentin komentajan käskystä ja majoittui lähelle Kesseliä, Kälkäsenjärven luoteiskulma, illalla klo 20.00 aikaan. Päivän partiokahakoissa sotamies Martti Järvelä haavoittui.
- 16.2.1940 Kolmas komppania oli varmistamassa pataljoonan leirialueen ympärillä. Joukkue Pakarinen asetti varmistuksen idemmäksi Kannaskapeikon ja Nuoliniemen väliseen maastoon.
- 17.2.1940 02.00 Komppanialla oli herätys klo 02.00. Pataljoona lähti marssille Kälkäsenjärven luoteiskulmasta suuntana Lammi, josta edelleen Saunajärven pohjoispäähän. 3.K asetti varmistuksen maantien pohjoispuolelle ja partioi lisäksi oikealle Muroleen osastoon sekä Alasenjärven pohjoispäähän. Komppaniaan alistettiin kaksi joukkuetta toisesta komppaniasta.
- 18.2.1940 3.K oli edelleen varmistamassa Saunajärven pohjoispäässä maantien pohjoispuolella. Komppanialla oli edelleen alistettuna kaksi joukkuetta toisesta komppaniasta.
- 19.2.1940 3.K ja siihen alistetut kaksi joukkuetta toisesta komppaniasta olivat edelleen varmistamassa Saunajärven pohjoispäässä maantien pohjoispuolella. Lisäksi partioitiin osasto Muroleeseen ja Saikkuun.
- 20.2.1940 3.K oli edelleen varmistamassa Saunajärven pohjoispäässä maantien pohjoispuolella. Lisäksi partioitiin osasto Saikkuun ja Muroleeseen. 2.K:sta oli edelleen alistettuna 3.K:lle kaksi joukkuetta.
- 21.2.1940 Kolmas komppania ja sille alistetut kaksi joukkuetta 2.K:sta etuvarmistuksessa Saunajärven pohjoispäässä maantien pohjoispuolella. Lisäksi lähetettiin yhdyspartioita osasto Muroleeseen ja Saikkuun.
- 22.2.1940 3.K ja sille alistetut kaksi joukkuetta 2.K:sta, olivat etuvarmistuksessa Saunajärven pohjoispäässä, maantien pohjoispuolella. Lisäksi partioitiin osasto Muroleeseen ja Saikkuun.
- 23.2.1940 3.K ja sille alistetut kaksi joukkuetta 2.K:sta olivat etuvarmistuksessa Saunajärven pohjoispäässä, maantien pohjoispuolella. Lisäksi lähetettiin yhdyspartioita osasto Muroleeseen ja Saikkuun.
- 24.2.1940 Aivan kuin edellisinäkin päivinä. Sotamies K Haavikko haavoittui.
- 25.2.1940 Kolmas komppania otti osaa hyökkäykseen, joka tapahtui Saunajärven pohjoispäässä olevan ”ryssän” esikuntamäkeä vastaan. Hyökkäystä, johon osallistui viis joukkuetta, johti 3.K:n päällikkö luutnantti Tammissalo. Hyökkäys pysähtyi 40-50 metrin etäisyydelle ”ryssien” korsuista, johon joukkueitten oli pakko pysähtyä kovan tulituksen takia ja kaivauduttava aseisiin. Tällöin 3.K:sta kaatuivat: Ylikersantti Matti Pakarinen, alikersantti P Nurmi, alikersantti K Käkelä, korpraali M Portaanpää sekä sotamiehet V Lehtimäki, A Niemi, L Ahola, A Lehtinen, O Lepistö, L Norojärvi, H Takala, Y Pilkottu ja J.S Ojanen. Haavoittuivat: Alikersantti Risto Kari, korpraali A Ylijoki sekä sotamiehet K Helenius, V Laine, E Lahtinen, A Räisänen ja K Salonen.

Vasta hämärän tullen voitiin joukkueille antaa käsky vetäytyä takaisin. Miehet joutuivat täten makaamaan asemissaan kovan ristituliin alaisina, jolloin osalta miehistä paleltui käsiä ja jalkoja.

Ensimmäinen joukkue 3.K:sta oli edelleen varmistamassa Saunajärven pohjoispäässä, maantien pohjoispuolella.

- 26.2.1940 Kolmas komppania oli edelleen varmistuksessa Saunajärven pohjoispäässä, maantien pohjoispuolella. Tällöin haavoittui sotamies Kaarlo Holm ryömissään takaisin esikuntamaaston edessä olevasta asemastaan. Komppaniaan oli alistettuna edelleen kaksi joukkuetta 2.K:sta.
- 27.2.1940 Aivan samoin kuin edellisenäkin päivänä. Komppaniasta haavoittui sotamies Eino Nieminen.
Lisäksi komppaniasta lähetettiin vänrikki Koskimies johtamaan erästä joukkuetta hyökkäyksessä alistettuna luutnantti Sainiolle. Tällöin haavoittui vänrikki Koskimiehen lähetti korpraali U Seppälä.
- 28.2.1940 3.K ja sille alistetut kaksi joukkuetta 2.K:sta olivat etuvarmistuksessa Saunajärven pohjoispäässä, maantien pohjoispuolella.
- 29.2.1940 Aivan samoin kuin edelläkin.
- 1.3.1940 3.K oli edelleen etuvarmistuksessa Saunajärven pohjoispäässä, maantien pohjoispuolella. Päivä kului rauhallisesti ilman tappioita.
- 2.3.1940 3.K oli edelleen etuvarmistuksessa Saunajärven pohjoispäässä, maantien pohjoispuolella.
Tänä päivänä teki osasto Hakanen hyökkäyksen ”ryssän” esikuntamaastoon. Komppania Tammisalo, johon kuului puolitoista joukkuetta 2.K:sta ja joukkue 1.K:sta, toimi reservikomppaniana.
- 19.15 Hyökkäys alkoi klo 19.15.
- 22.00 Reservi lähetettiin pudistamaan ”ryssän” esikuntamäen pohjoispuolta.
- 3.3.1940 Osa 3.K:sta oli edelleen varmistamassa Saunajärven pohjoispäässä, maantien pohjoispuolella. Komppania Tammisalo jatkoi ”ryssän” esikuntamäen puhdistamista ja onnistui saamaan sen selväksi klo 09.00 mennessä.
Tämän jälkeen komppania jäi varmistukseen esikuntamäen harjanteelle. Komppaniasta kaatui sotamies Kalle Dahlgreen ja vänrikki Koskimies haavoittui vakavasti.
- 4.3.1940 Kolmas komppania hoiti vänrikki Mannolan johdolla varmistusta Saunajärven pohjoispäässä, ”ryssän” esikuntamäen pohjoispuolella olevan suon laidassa. Päivä kului tällä varmistuslinjalla rauhallisesti ja selvittiin ilman tappioita. Komppania Tammisalo, joka oli kokoonpantu 1.,2. ja 3.K:sta, hoiti varmistusta ”ryssän” esikuntamäessä vänrikki Urposen toimiessa vanhimpana. Vihollisen kanssa oli jonkin verran laukaustenvaihtoa päivän aikana. Sotamies Lauri Saarinen haavoittui vaikeasti kaulaan.
Pilvisen sään vuoksi vihollisen lentotoimintaa ei ollut päivän aikana
- 19.00 Noin klo 19.00 aikaan lähetettiin komppania Tammisalosta kaksi joukkuetta vänrikki Matrisen (eps nimi) johdolla osasto Ruotsalon käyttöön. Päivän aikana ei muuta mainittavaa.

- 5.3.1940 3.K hoiti edelleen varmistusta vänrikki Mannolan johdolla Saunajärven pohjoispäässä, "ryssän" esikuntamäen pohjoispuolella olevan suon reunassa. Komppania Tammisalo, joka oli kokoonpantu 1., 2. ja 3.K:sta oli varmistamassa "ryssän" esikuntamäen harjalla vänrikki Urposen johdolla.
- 10.00 Noin klo 10.00 alkaen sään kirkastuessa, ilmestyivät ensimmäiset "ryssän" muonakoneet, jotka pudottivat muonapaketteja kolmeen eri otteeseen. Ensimmäinen lähetys meni suoraan "ryssien" puolelle, toinen osasto Muroleelle ja kolmas "ryssien" asemien ja omien asemien väliin. Viholliskoneet lentelivät kaiken päivää aina klo 17.30 saakka. Kello 14.00:sta, klo 17.00:n saakka lentotoiminta oli erittäin vilkasta. Linjojemme yllä lenteli joukko hävittäjiä, jotka syöksyjä tehden tulittivat etulinjaamme sekä leirialuetta. Myös pommikoneet pudottivat viiteen eri otteeseen lastinsa, mutta mitään vahinkoa ne eivät saaneet aikaan. Komppania Tammisalosta oli edelleen vajaa kaksi joukkuetta vänrikki Mäkisen johdolla alistettuna osasto Ruotsalossa.
- 6.3.1940 3.K hoiti edelleen varmistuksen "ryssän" esikuntamäen pohjoispuolella olevan suon pohjoisreunassa vänrikki Mannolan johdolla. Komppania Tammisalo, joka oli kokoonpantu 1., 2. ja 3.K:sta, hoitivat varmistusta "ryssän" esikuntamäen harjalla vänrikki Urposen johdolla. Vihollisen lentotoiminta oli päivän aikana erittäin vilkasta.
- 10.00 Kello 10.00 aikaan ilmestyivät ensimmäiset vihollisen hävittäjät "ryssän" esikuntamäen ylle ja niiden perässä seurasivat pommikoneet, jotka pudottivat "ryssille" muonaa ja ammuksia. Pudotusten joukossa oli muun muassa kaksi laskuvarjopakettia.
- 14.00 Noin klo 14.00 aikaan lensi leirialueemme yli kolme vihollisen pommikonetta, jotka pudottivat pomminsa tien varteen. Tällöin haavoittui kolme komppanian hevosta niin pahoin, että ne täytyi lopettaa. Noin 40 miestä Tammisaloon komppaniasta oli edelleen vänrikki Mäkisen johdolla alistettuna osasto Ruotsalolle.
- 7.3.1940 3.K hoiti edelleen varmistuksen vänrikki Mannolan johdolla "ryssän" esikuntamäen pohjoispuolella olevan suon pohjoisreunassa. Komppania Tammisalo hoiti varmistuksen "ryssän" esikuntamäen harjalla vänrikki Urposen johdolla.
- 11.00 Noin klo 11.00 ilmestyi kaksi vihollisen hävittäjää "ryssän" esikuntamäen ylle ja hetken kuluttua kolme isoa pommikonetta. Pommikoneet lensivät melkein puunlatvojen tasalla ja pudottivat sekä muonaa että ammuksia esikuntamäen pohjoispuolella olevalle suolle, mistä omat miehemme korjasivat ne talteen.
- 11.30 Noin klo 11.30 ilmestyi näkyviin kolme syöksypommittajaa, jotka pudottivat viisi pommia kahteen otteeseen, mutta ne eivät saaneet aikaan minkäänlaista tuhoa. Vihollisen lentotoiminta jatkui aina klo 16.00 saakka. Mitään menetyksiä ei meille niiden takia tullut.
- 8.3.1940 3.K hoiti edelleen varmistuksen vänrikki Mannolan johdolla "ryssän" esikuntamäen pohjoispuolella olevan suon pohjoisreunassa. Komppania Tammisalo hoiti varmistusta "ryssän" esikuntamäen harjalla vänrikki Urposen johdolla. Päivän kuluessa vihollisen lentotoiminta oli erittäin vilkasta. "Ryssän" lentokoneet suorittivat useita pommituksia, joissa komppaniastamme kuoli yksi hevonen ja yksi haavoittui. Myös muonakoneita lenteli kaiken päivää pudottaen lastinsa väliin omalle meidän puolelle ja väliin taas "ryssien" puo-

lelle. Komppania Tammissalosta oli edelleen joukkue Mäkinen varmistamassa osasto Ruotsalon puolella. Täällä haavoittui hävittäjäkoneen konekiväärisuihkusta yksi mies.

- 9.3.1940 3.K hoiti edelleen varmistusta ”ryssän” esikuntamaaston pohjoispuolella olevan suon pohjoisreunassa. Vänrikki Mannola varmisti joukkueen kanssa itämaastoa ja puhdisti samalla sitä partioillaan. Komppania Tammissalo hoiti edelleen varmistusta ”ryssän” esikuntamäessä vänrikki Urposen johdolla. Päivä aikana vihollisen ilmatoiminta oli erittäin vilkasta. Hävittäjäkoneet syöksyivät etulinjojamme ja leirialueemme yllä koko päivän ajan. Myös pommikoneita näkyi ilmassa. Ne pudottivat muutamaan otteeseen pommejaan sillä seurauksella, että yksi mies vänrikki Mannolan joukkueesta haavoittui. Pommikoneet pudottivat myös moneen kertaan muona ja ammuslastejaan.
- 10.3.1940 Komppania hoiti edelleen varmistusta ”ryssän” esikuntamäen pohjoispuolella olevan suon pohjoisreunalla vänrikki Mannolan johdolla. Osasto ”Nipa 3” oli varmistamassa ”ryssän” esikuntamäessä vänrikki Urposen johdolla. Päivän aikana oli vihollisen kanssa jonkin verran laukaustenvaihtoa. Lentotoiminta sen sijaan oli erittäin vilkasta. Vihollisen hävittäjät syöksyivät kaiken päivää sekä asemiamme että leirialuettamme kohti. Myös vihollisen pommikoneet tekivät muutamia pommituksia aiheuttamatta kuitenkaan komppaniallemme mitään vahinkoa.
- 23.00 Noin klo 23.00 vänrikki Mannola lähti mukanaan 4+50 miestä osasta Saikun mukana osasto Ruotsaloon. Loput kolmannelta komppaniasta meni varmistamaan osasto ”Nipa 2:een”, siis 2+19 miestä.
- 11.3.1940 Komppania hoiti Osasto ”Nipa 3:n” varmistusta ”ryssän” esikuntamäessä vänrikki Oksasen johdolla. Vänrikki Mannola oli edelleen 4+50 miehen kanssa alistettuna osasto Saikkuun. Päivän kuluessa ei mitään uutta mainittavaa.
- 12.3.1940 Osasto ”Nipa 3” hoiti varmistuksen ”ryssän” esikuntamäessä vänrikki Oksasen johdolla. Vänrikki Mannola oli edelleen 5+50 miehen kanssa alistettuna osasto Saikkuun Päivän toiminnassa ei mitään uutta mainittavaa edellisiin päiviin verrattuna.
- 13.3.1940 Osasto ”Nipa 3” hoiti varmistuksen ”ryssän” esikuntamäessä vänrikki Oksasen johdolla. Vänrikki Mannola oli edelleen 4+50 miehen kanssa alistettuna osasto Saikkuun. Päivän toiminnassa ei muuta erikoista.
Tappiot: Vänrikki P Mannola, korpraali P Mäkinen, sotamiehet V Haapamäki, K Partala, N Isokääntö, K Niemi, E Suonvieri, J Niemelä ja J Ehrola haavoittuivat. Osasto Saikkuun alistetut kolmannen komppanian miehet palasivat takaisin omaan komppaniaansa
- 14.3.1940 Osasto ”Nipa 3” hoiti edelleen varmistuksen ”ryssän” esikuntamäessä. Puolen päivä aikaan vedettiin kuitenkin varmistus yhden kilometrin päähän taaksepäin ja varmistamista alettiin hoitaa tämän jälkeen komppanioittain. Kolmas komppania asetti varmistuksen oikeana rajana osasto Murole ja vasempana rajana toinen komppania. Päivän aikana ei muuta mainittavaa.
- 15.3.1940 Kolmas komppania hoiti edelleen varmistuksen omalla, edellisenä päivänä määrättyllä kaistallaan. Ei muuta mainittavaa.
- 16.00 07.00 Alkoi pataljoonan marssi, jonka tavoitteena oli Kuhmon Suojeluskunnan talo.

- 14.00 -15.15 Matkan varrella oli ruokailutauko, jonka jälkeen marssi jatkui edelleen.
- 18.00 Pataljoona saavutti tavoitteena olleen Kuhmo Suojeluskunnan talon johon majoittui.